

Mr Зоран Вуковић, докторанд
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

УДК: 796
DOI: 10.46793/XVMajsko.395V

О ПОЈМУ СПОРТА*

Резиме

Изузетна сложеност садржине и друштвене улоге спорта у значајној мери отежава настојања да се наведена друштвена активност појмовно одреди кроз одговарајућу дефиницију.

У овом погледу, у правној литератури разликујемо два сасвим супротстављена становишта. Према једном од њих, јединствена дефиниција спорта не може бити сасвим свеобухватна и нема карактер сврсисходности. Насупрот томе, друго гледиште карактерише настојање да се спорт дефинише на што свеобухватнији и целовитији начин.

У циљу појмовног одређења спорта кроз јединствену дефиницију, аутор разматра кључне поставке наведених схватања.

Кључне речи: појмовно одређење спорта; професионални спорт; аматерски спорт; разонода; игра.

1. Уводне напомене

„Што свако једнако разумије, томе тумача не треба“, говорио је чувени Валтазар Богишић.¹ Када би се ова позната изрека применила на појам спорта, вероватно би гласила да што свако различито разуме, томе тумача нема. Заиста, спорт је друштвена појава која је толико срасла са животом савременог човека да би се могло рећи како свака особа има сопствени поглед на спорт. Реч је о крајње свеобухватном друштвеном феномену који се може посматрати из готово бескрајног низа различитих аспеката: правних, економских, социолошких, антрополошких, психолошких, философских... Спорт има своју индивидуалистичку димензију, али и наглашен колективни значај. Истовремено, спорт је и привредна

* Рад је написан у оквиру пројекта Правног факултета Универзитета у Крагујевцу "XXI век - век услуга и Услужног права", бр. 179012, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ Видети: чл.994. Општег имовинског законика за Књажевину Црну Гору из 1898. године. Богишић, В., *Изабрана дјела – Том I – Општи имовински законик за књажевину Црну Гору*, Подгорица – Београд, 2004, стр. 208.

делатност, језгро које каналише масивне токове новца. Нажалост, неретко и средство манипулације и злоупотребе деце и одраслих лица. Међутим, спорт је и стремљење ка личном напретку, психофизичком развоју личности, очувању и унапређењу сопственог здравља, а тиме и добробити друштва. Због тог, британски социолог Елис Кешмор (*Ellis Cashmore*) оправдано истиче како је „спорт као институција једноставно исувише економски важан, политички значајан и утицајан на обликовање људских живота, да му се не би посветила озбиљна пажња као предмету научног изучавања“.²

Изузетна сложеност садржине и друштвене улоге спорта у значајној мери отежава настојања да се наведена друштвена активност појмовно одреди кроз одговарајућу свеобухватну и целовиту дефиницију. Такође, у литератури која је посвећена разматрању овог питања присутни су и ставови да јединствена дефиниција спорта није сврсисходна, односно да она не може бити сасвим свеобухватна.

Даље излагање посвећено је разматрању темељних поставки наведених опречних мишљења.

2. Осврт на етимолошко порекло и значење речи спорт

Етимолошко порекло речи спорт може се пронаћи у латинском језику. Глаголи „*disportare*“, односно „*deportare*“ употребљавани су у дословном значењу „носити“ или „разносити“, али су се користили и у пренесеном смислу „опустити се“.³ Посредством старофранцуског језика, који се развио из говорног латинског језика Римског царства, израз „*desporter*“ доспео је у староенглески језик у облику „*disport*“, са значењем „активност у слободном времену“. Еволуцијом енглеског језика, од овог израза касније је настала реч спорт.⁴

У Великом речнику страних речи и израза наведено је да реч спорт означава „активност којој је циљ неговање и развијање физичких способности и снажљивости гимнастичким вежбањем, играма, надметањем и сл.“, али се користи и као замена за појмове разонода, забава, разбигра.⁵

² Cashmore, E., *Making Sense of Sports*, Routledge, London – New York, 2010, стр. 3.

³ Милинковић, С., *Стандардни латинско-српски/српско-латински речник*, Београд, 2015, стр. 186.

⁴ Видети: Amson, C., *Droit du sport – Théorie et pratique*, Vulbert, Paris, 2010, стр. 15.

⁵ Клајн, И., Шипка, М., *Велики речник страних речи и израза*, Нови Сад, 2008, стр. 1175.

3. Проблем дефинисања спорта

3.1. Конститутивни елементи обухваћени појмом спорт

Свесни вишеслојне садржине модерног спорта, поједини правни писци истичу да је свако стремљење у правцу обухватања свих спортских активности једном дефиницијом унапред осуђено на неуспех, будући да оне могу бити веома разнородне.⁶ Стога се, према овом схватању, решење налази у коришћењу тзв. типског појма, који обухвата конститутивне елементе различитих спортских активности.⁷ То омогућава да се у сваком конкретном случају процени да ли одређена активност садржи идентификоване елементе. Што је већа подударност између елемената обухваћених типским појмом и оних присутних у посматраном случају, то се поузданије може закључити да се ради о спорту, а не о некој сродној друштвеној активности.⁸ Према овом гледишту, појмом спорт обухваћени су следећи конститутивни елементи: 1) бављење спортом нужно подразумева одређене физичке активности, тако да се о њему не може говорити када се ради о искључиво духовним активностима; 2) сврха упражњавања спорта састоји се у очувању и унапређењу сопственог здравља, свеукупном психофизичком развоју личности, наглашеној васпитно-образовној компоненти, као и задовољавању нагона/порива за играма; 3) бављење спортским активностима, по правилу, усмерено је ка постизању одређеног учинка; 4) постизање врхунских спортских резултата, по правилу, повезано је са стицањем одређених материјалних користи; 5) спорт је могуће упражњавати индивидуално или на организован начин; 6) спортске активности се углавном обављају у временски и просторно омеђеним оквирима; 7) претпоставка за бављење сваким спортом јесте постојање једне или више кондиционих и координативних способности (примера ради, брзина, издржљивост, снага, координација); 8) бављење спортом је у мањој или већој мери скопчано са ризиком повређивања; 9) претпоставка за бављење спортом је поштовање одређених правила; 10) бављење спортом, по правилу, подразумева употребу одређених помоћних техничких средстава (спортски реквизити и опрема); 11) у спорту је, по правилу, присутан такмичарски моменат; 12) фер

⁶ „Појам који се добија путем изоловане апстракције и који је у стању да обухвати све облике спорта нужно представља испражњену љуштуру без стварне садржине, тако да не може да врши функцију разграничења спорта од других подручја живота“. Видети: Ђурђевић, Н., *Имовинска одговорност организатора спортских приредби и спортских организација* (докторска дисертација - необјављено), Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, 1991, стр. 12.

⁷ Исто.

⁸ Исто.

плеј, солидарност, безбедност учесника, равноправност, једнакост и спортски дух јесу основне вредности и идеје водилје спорта.⁹

Тежња ка идентификацији конститутивних елемената савременог спорта присутна је и у социологији спорта, као посебној друштвеној дисциплини. Тако, амерички социолог Ален Гутман (*Allen Guttmann*) наводи следеће елементе модерног спорта: секуларизацију, једнакост, бирократизацију, специјализацију, рационализацију, квантификацију, као и опсесију статистичким подацима.¹⁰ При томе, наведени аутор истиче како професионализација и комерцијализација спорта представљају последицу све наглашенијег присуства елемента специјализације у овој друштвеној области.¹¹

3.2. Однос спорта, разоноде и игре

Будући да је спорт првенствено друштвени феномен, изазову да се одреде границе појма спорт у првом реду покушала је да одговори социологија спорта.¹² Социолози спорта у својим дефиницијама често подвлаче потребу да

⁹ Ђурђевић, Н., *нав. дело*, стр. 12-13. У истом смислу, видети: Berr, H., *Sport und Strafrecht*, Diss., Saarbrücken, 1973, стр. 23-24. Такође, видети: Börner, J., *Sportstätten – Haftungsrecht*, Berlin, 1985, стр. 7. У истом смислу, видети: Kurz, D., *Von Sinn des Sports*, у: *Zukunft des Sports* (redaktion: Heinemann – Becker. H. , Frankfurt am Main), 1986, стр. 49.

¹⁰ Према поменутом аутору, секуларизација подразумева напуштање религијских мотива и образаца који су у прошлости били присутни у спорту. Науспротив томе, макар формално, једна од основних идеја у спорту јесте принцип једнакости, где према свим учесницима у спортским активностима морају важити иста правила како би њихове индивидуалне способности и вештине дошли до изражаја. Бирократизација је карактеристична за данашњи професионални спорт и укључује ангажовање великог броја административног особља како на локалном, тако и на државном и међународном нивоу, које пружа услуге из домена спортских делатности. Такође, савремени професионални спорт захтева и све већу специјализацију учесника у циљу остваривања што бољих резултата. Са друге стране, рационализација у спорту подразумева све веће преиспитивање постојећих спортских правила у циљу ефикасности, али и комерцијализације спорта, што је у тесној вези и са елементима квантификације и статистичке обраде спортских резултата. Видети: Guttmann, A., *A Whole New Ball Game: An Interpretation of American Sports*, The University of North Carolina Press, 1988, стр. 5-6.

¹¹ „Ако се професионализација дефинише кроз вредност потрошње времена, посвећености и енергије ради стицања одговарајућих квалификација и знања, онда се она може посматрати као вид специјализације“ *Исто*, стр. 6.

¹² Социологија спорта као посебна дисциплина унутар социологије, развила се шездесетих година прошлог века, фокусирајући се на однос између спорта и друштва кроз сагледавање понашања појединаца и друштвених група у спорту и процеса који се одвијају унутар формалних и неформалних односа који чине спорт. Видети: Delaney, T. - Madigan, M., *The Sociology of Sport: An Introduction*, McFarland & Company, Inc. , Publishers, Jefferson, North Carolina, 2015, стр. 5-6. Ипак, разматрање спорта са социолошког аспекта сеже у даљу прошлост. У том смислу, родоначелником

се концепт спорта разграничи од појмова разоноде и игре, као посебних друштвених активности.¹³ Тако, социолошки аспект спорта обухвата институционализовану, правилима уређену и организовану такмичарску активност која превазилази оквире игре и која укључује телесни напор и употребу релативно сложених физичких вештина.¹⁴ Насупрот томе, разонода подразумева временски оквир за остваривање личног и креативног развоја личности и мотивисана је унутрашњим циљевима појединца.¹⁵ Реч је о својеврсном слободном простору за друштвене активности човека, преваходно усмереним ка његовој психичкој добробити и личном осећању задовољства.

Са концептом разоноде, нераскидиво је везана древна идеја игре, стара колико и сам човек. Игра представља друштвену активност која се остварује уз постојање еластичних правила и одсуство прецизније одређених исхода. Основна сврха игре састоји су у задовољењу личних циљева и порива.¹⁶ У том смислу, игру треба схватити као начин за исказивање разоноде, којој је непосредно и подређена.

Очито је да игра чини друштвену основу спорта који је произишао из наведеног концепта и представља социолошку надградњу појма игре.¹⁷ Из тог разлога, понекад је врло тешко извести закључак када се игра уздиже до спорта, посебно када је реч о аматерским спортским активностима. Ипак, могло би се рећи како игру краси спонтаност, мање наглашен такмичарски моменат, односно значајно мања оптерећеност исходом. Као и готово несагледив садржински аспект, при чему физичка активност није увек у првом плану. У том смислу, чувени француски социолог Роже Кајоа (*Roger Caillois*) разликује четири врсте игре које је означио као: мегдан (*agôn*), коцка (*alea*), мимикрија (*mimicry*) и вртлог (*ilinx*).¹⁸

Прву категорију игре, Кајоа је назвао грчком кованицом *agôn*, у значењу мегдан, двобој или дуел. Према поменутом аутору, *agôn* обухвата читав низ игара такмичарског карактера у којима се два учесника или две стране међусобно надмећу под једнаким условима, у циљу преваге коју доноси израженији квалитет такмичара (брзина, издржљивост, снага, меморија,

социологије спорта сматра се немачки писац Хајнц Рисе (*Heinz Risse*), који је своје дело под називом „Социологија спорта“ (*„Soziologie des sports“*) објавио још 1921. године. Видети: Giulianotti, R., *Introduction*, Routledge Handbook of the Sociology of Sport (ed. Giulianotti, R.), Routledge, London - New York, 2015, стр. 20.

¹³ Видети: Delaney, T., Madigan, M., *нав. дело*, стр. 16-19.

¹⁴ *Исто*, стр. 13.

¹⁵ *Исто*, стр. 17.

¹⁶ Видети: *исто*, стр. 18.

¹⁷ У том смислу, видети: Ђурђевић, Н., Мићовић, М., Вуковић, З., *Уговори у спорту*, Крагујевац, 2014, стр. 18.

¹⁸ Caillos, R., *Man, Play and Games* (tr. Barash, M.), University of Illinois Press, Urbana – Chicago, 2001, стр. 12.

луцидност итд).¹⁹ Сходно томе, наведена врста игара подразумева одговарајућу психофизичку припрему и порив за победом.²⁰

Са друге стране, Кајоа другу врсту игара означава латинским називом за коцку, *alea*. За разлику од игара из претходне категорије, *alea* укључује игре где учесници немају контролу над исходом, при чему је тријумф последица више среће, него преваге над противником.²¹

Даље, посебан вид игара представљају игре мимикрије (лат. *mimicus*; енг. *mimicry* – опонашање), у којима учесник ствара својеврсни унутрашњи свет претварајући се да је неко други. Односно, опонашајући другога.²² Познат пример наведених игара може се наћи код мале деце, која неретко опонашају своје родитеље или друга одрасла лица. На пример, игра девојчица са луткама или дечака са дрвеним мачевима представља типичне игре мимикрије.

Конечно, Кајоа за последњу врсту игара у својој класификацији користи израз *ilinx*, који на француском језику означава вртлог. Како наведени аутор истиче, „вртлог“ представља илустрацију за игре које имају за циљ изазивање својеврсне „сензуалне панике“, где учесник настоји да завара сопствена чула стварањем измењеног доживљаја стварности.²³ На пример, *zip-line*, вожња рингишпиллом или спуштање низ тобогане са велике висине у аква-парковима суштински чине игре из категорије „вртлог“. Из ове категорије игара развили су се екстремни спортови који захтевају изузетну психофизичку припремљеност учесника, с обзиром на напоре које изискују и ризике који прате наведене спортске активности. Оно што екстремни спорт раздваја од *ilinx* игара јесте постојање одговарајућих правила и такмичарски елемент, односно присуство надметања.

На основу наведене класификације игара може се закључити да спорт представља својеврсни одраз социолошке еволуције *agôn* игара. Другим речима, игре из категорије *agôn* чине *conditio sine qua non* за одређење појма спорта. Односно, конститутивни елемент спортских активности. Ово не значи да одговарајући спорт не може укључивати и елементе других игара, као што, примера ради, слободно скијање (*freestyle skiing*) обухвата низ спортских дисциплина које садрже елементе *agôn* и *ilinx* игара. Кључно је да је у сржи спорта стоји *agôn* као надметање, уоквирено одговарајућим друштвеним правилима наметнутим изнутра или споља, где се путем нарочитих, првенствено физичких активности, настоји остварити нематеријално и/или материјално задовољство кроз превагу, победу, тријумф.

¹⁹ Исто, стр. 14.

²⁰ Исто.

²¹ Правичност, односно фер-плеј код ових игара почива у томе да учесник буде награђен сразмерно ризику који је преузео, а стрпљење и искуство су квалитети који имају предност над физичком вештином, односно телесном снагом. Видети: исто, стр. 17.

²² Видети: исто, стр. 19.

²³ Исто, стр. 23.

Као што је раније поменуто, игра је у блиској вези са концептом аматерског спорта, па су разлике између ова два појма некада тешко уочљиве. Суштински, аматерски спорт је ужи појам од игре, будући да и аматерске спортске активности морају садржавати елементе *agôn* игре која у основи почива на надметању. Проблем, на први поглед, могу представљати индивидуалне аматерске спортске активности где учесник нема конкретног ривала, већ се излаже одређеном физичком напору ради очувања и унапређења сопственог психофизичког здравља. На пример, лице редовно одлази на базен како би провело одређено време у пливању или рекреативно вози бицикл. У оваквим случајевима игра ће прерасти у аматерско бављење спортом уколико је присутан унутрашњи *agôn*, односно надметање. Међутим, за разлику од типичних *agôn* игара где постоји видљиви противник, овде се учесник такмичи са самим собом, односно сопственим могућностима. Тако, лице које редовно одлази на пливање поставља себи циљеве да унапреди своју пливачку технику и физичку издржљивост, односно да плива брже или савладава веће раздаљине. У таквим околностима, може се рећи како је реч о аматерском бављењу пливањем као спортом. Насупрот томе, ако одређено лице нередовно одлази на базен како би пливало и при томе се не оптерећује исходом, већ искључиво користи слободно време у смислу разоноде, реч је о игри као друштвеној активности.

Проблем дефинисања спорта последица је, не само осетљивости разликовања игре од спортских активности, већ и ширине самог концепта аматерског спорта, као и различитог карактера аматерског у односу на професионални спорт. Према енглеској ауторки Барбари Бел (*Barbara Bell*), аматерски спорт се од професионалног може разликовати преваходно према мотивима за учешће у спортским активностима. Тако, аматерско бављење спортом подразумева систем унутрашњег награђивања (самонаграђивање), односно бављење спортом у циљу личног задовољства.²⁴ Са друге стране, професионални спорт укључује спољашњи систем награђивања, попут финансијске добити, освајања медаља, признања или престижа.²⁵

Ипак, у условима савременог спорта наведени критеријум разликовања често није довољан како би се повукла одсечнија граница између аматерског и професионалног бављења спортом. Наиме, постоје тзв. елитни аматерски спортови, чији су учесници према свим аспектима професионалци, осим што за предузимање спортских активности не добијају непосредну новчану надокнаду. Упркос томе, наведени спортисти могу добити значајне суме новца, најчешће по основу спонзорских уговора.²⁶ Такав је случај, на пример, са

²⁴ Bell, B., *Sport Studies*, Learning Matters Ltd, Exeter, 2009, стр. 51.

²⁵ Исто.

²⁶ На пример, канадски скијаш Стив Подборски (*Steve Podborski*) је још средином осамдесетих година прошлог века стекао 1,2 милиона долара само по основу различитих уговора о спонзорству, премда је формално имао статус аматерског

алпским скијањем или уметничким клизањем као спортским дисциплинама које траже изузетну посвећеност и ригорозан тренинг.²⁷

4. Појмовно одређење спорта у општим правним актима на међународном и националном плану

Процес специјализације савременог спорта, праћен све наглашенијом професионализацијом и комерцијализацијом, рађа потребу да се друштвени односи који су непосредно или посредно везани за спорт правно уреде на одговарајући начин.²⁸ На тај начин, појам спорта доспева у извесној мери у фокус законодавства и творца правних правила како на националном, тако и на међународном плану. Ипак, сложеност и разнородност спортских активности и делатности везаних за спорт, у великој мери отежавају формирање заокруженог и целовитог система правних правила којима би се уредили друштвени односи у спорту и поводом спорта. Премда је тешко извршити класификацију поменутих правила, може се у грубим цртама рећи како се према начину свога настанка могу поделити у две основне групе. Најпре, могу се препознати тзв. аутономна спортска правила. Суштински, реч је о скупу правила приватноправног карактера којима се уређују правила понашања учесника у систему спорта при обављању спортских активности и делатности, чије дејство се заснива на аутономији воље оних који су се удружили у спортске организације (федерације).²⁹ Спорови који настану поводом њихове примене решавају се, по правилу, од стране посебних арбитражних тела чија надлежност проистиче из сагласности националних и међународних спортских савеза, при чему посебан значај имају одлуке Суда за арбитражу у спорту (*The Court of Arbitration for Sport – CAS*), са седиштем у Лозани.³⁰ Сливовито би се могло рећи како је реч о правилима којим се спорт уређује одоздо. Другу групу правила којима се регулишу односи у спорту чине прописи садржани у националном, међународном, као и праву Европске уније, које одговарајући судови примењују решавајући спорове проистекле из

спортисте. Видети: Macintosh, D., Bedecki, T., Franks, C. E. S., *Sports and Politics in Canada*, McGill - Queen's University Press, Kingston - Montreal, 1988, стр. 151.

²⁷ У том смислу, видети: Gans, D., *Biofeedback and Sports Medicine*, Biofeedback and Sports Science (eds. Sandweiss, J. - Wolf, S.), Springer Science+Business Media, LLC, New York, 1985, стр. 149.

²⁸ У том смислу, видети: Ђурђевић, Н., Мићовић, М., Вуковић, З., *нав. дело*, стр. 33.

²⁹ Видети: Мићовић, М., *Lex Sportiva u Fair-play*, Зборник радова Правног факултета Свеучилишта у Сплиту, бр. 4/2011, стр. 756. Такође, видети: Ђурђевић, Н., *Аутономија спорта – Обавезност спортских правила међународних спортских савеза на националном нивоу*, Зборник радова Правног факултета Свеучилишта у Сплиту, бр. 2/2018, стр. 292.

³⁰ Видети: James, M., *Sports Law*, Palgrave Law Masters, London, 2017, стр. 6.

спортских активности и делатности везаних за спорт.³¹ За разлику од прве групе правила, овде се ради о одређеном степену интервенције јавних власти у друштвене односе у спорту и поводом спорта. Илустративно, може се закључити како је овде реч о правилима којима се спорт нормира одозго. У том смислу, спортске активности и делатности могу се посматрати на уопштенији начин, без прилагођавања правила потребама појединих спортских дисциплина, па би се отуда правно одређење појма спорта требало тражити управо међу правилима који су резултат интервенције јавних власти у спорт.

Општи правни акти како на међународном, тако и на националном нивоу, ретко садрже дефиницију спорта и спортских активности. Основни разлог за избегавање дефинисања спорта свакако лежи у сложености наведеног друштвеног феномена и изузетној лепези најразличитијих спортских активности које се тешко могу обухватити једном дефиницијом. Уместо тога, законодавства најчешће истичу циљеве и друштвене функције спорта.³² Ипак, настојања да се спорт дефинише на што свеобухватнији и целовитији начин нису у потпуности изостала, како на међународном, тако и на плану одређених националних законодавстава.

У том смислу, вероватно најзначајнију дефиницију спорта садрже Препоруке Комитета министара Савета Европе број R (92) 13 државама чланицама о Европској спортској повељи из 1992. године.³³ Према наведеном општем правном акту, под спортом се подразумева „сваки облик телесне активности у којем се спонтано или организовано учествује, а који има за циљ исказивање или унапређење телесне спремности и душевне добробити кроз стварање друштвених односа и остваривања такмичарских резултата на свим нивоима“.³⁴ Поменута дефиниција готово је у целости преузета у Закон о спорту Србије из 2016. године,³⁵ који представља пример интервенционистичке законодавне политике када је реч о правном уређењу спорта.³⁶ Тачније,

³¹ James, M., *нав. дело*, стр. 6.

³² Добру илустрацију наведеног пружа естонско законодавство. Тако је Закон о спорту Естоније из 1998. године садржао дефиницију спорта у смислу „предузимања активности која је првенствено такмичарског карактера и телесне природе, као и одговарајућих образовних активности“. Међутим, изменама Закона из 2005. године, дефиниција спорта је избачена и тежиште се пренело на циљеве које спорт има. Детаљније, видети: Pijetlovic, K., *EU Sports Law and Breakaway Leagues in Football*, Asser Press – Springer, The Hague, 2015, стр. 6-7.

³³ Препоруке Комитета министара Савета Европе број R (92) 13 REV државама чланицама о Европској спортској повељи, усвојена 24. септембра 1992. године, са изменама од 16. маја 2001. године. У даљем тексту: Европска спортска повеља.

³⁴ Видети: чл. 2. ст. 1. тач. а. Европске спортске повеље.

³⁵ Закон о спорту, „Службени гласник Републике Србије“, бр. 10/2016.

³⁶ Посматрано са становишта приступа који је у националним законодавствима европских држава изабран по питању правног уређења друштвених односа везаних за спорта, могу се разликовати два карактеристична модела. То су:

дефиницију из Европске спортске повеље домаћи законодавац уградио је у појам спортских активности, као непосредни вид бављења спортом.³⁷

На овом месту треба рећи како Закон о спорту познаје изузетно широку дефиницију спорта која обухвата спортске активности и спортске делатности. Наиме, према овом Закону, спорт се дефинише као „део физичке културе који обухвата сваки облик организованог и неорганизованог обављања спортских активности и спортских делатности од стране физичких и правних лица у систему спорта, у циљу задовољења потреба човека за стваралаштвом, афирмацијом, физичким вежбањем и такмичењем са другима“.³⁸ При томе, спортске активности представљају непосредно бављење спортом, односно спорт у „истинском“ смислу речи, док спортске делатности заправо обухватају низ услуга различитог карактера (интелектуалних, организационих, медицинских, правних, економских итд.) које имају за циљ да обезбеде услове за обављање спортских активности.³⁹

Приметно је да у односу на дефиницију спорта из Европске спортске повеље, одређење појма спортских активности из Закона о спорту садржи један значајан додаток. Наиме, домаћи законодавац је у појам спортских активности поред физичких, уврстио и умне активности.⁴⁰ На овај начин појам спорта садржински се проширује тако да може обухватити и друштвене активности такмичарског карактера у којима физичка спремност и вештина није у првом плану, попут шаха. Овакво решење има своје оправдање будући да је чак и код изразито физичких спортова тешко искључити умну, односно интелектуалну компоненту. На пример, физичка припрема је од првенственог значаја у борилачким спортовима. Међутим, спровођење стратегије и тактике је важан део мисаоног процеса сваког такмичара, што неретко опредељује исход борбе. Укључивање умних активности у појам спорта још наглашеније је изражен у дефиницији из Закона о спорту Мађарске из 2004. године. Тако, мађарски законодавац наводи како се под спортском активношћу подразумева „физичко вежбање изведено према посебним правилима као начин да се проведе слободно време без икаквих ограничења или на организован начин, као и активности које се предузимају у такмичарском смислу или у склопу гране интелектуалног спорта, са циљем да се очува или побољша физичко стање и

интервенционистички и неинтервенционистички модели правног регулисања спорта. Видети: Chaker, A. N., *Study on national sports legislation in Europe*, Council Of Europe Publishing, Strasbourg, 1999, стр. 13. Такође, видети: Шупут, Д., *Законско уредјење спорта у европским државама*, Страни правни живот, бр. 3/2009, стр. 252.

³⁷ Видети: чл. 3. ст. 1. тач. 1. Закона о спорту. Такође, видети: Ђурђевић, Н., Мићовић, М., Вуковић, З., *нав. дело*, стр. 33.

³⁸ Видети: чл. 2. ста. 2. Закона о спорту.

³⁹ Видети: чл. 3. ст. 1. тач. 2. Закона о спорту.

⁴⁰ Видети: чл. 3. ст. 1. тач. 1. Закона о спорту.

интелектуална способност“.⁴¹ Очито је да мађарски законодавац под појам спорта, односно спортских активности подводи и тзв. рекреативни спорт, односно спортску рекреацију или „спорт за све“. Тако је и у нашем законодавству, будући да домаћи Закон о спорту спортску рекреацију дефинише као „област спорта која обухвата добровољно бављење физичким вежбањем, односно спортским активностима ради одмора, освежења, забаве, унапређивања здравља или унапређивања сопствених резултата и ради задовољења потреба за кретањем, игром и дружењем, у свим сегментима становништва“.⁴²

Ипак, „рекреативни спорт“ представља гранично поље између спорта и игре, с тим да елементи игре најчешће односе превагу. Надовезујући се на претходно наведену класификацију игре коју је дао Кајоа, може се закључити како спортска рекреација, односно „спорт за све“ представља спорт једино у случајевима када постоји *agôn*, односно елемент надметања, без обзира да ли се учесник у спорту такмичи са самим собом и сопственим могућностима (унутрашњи *agôn*) или са другим лицем, односно другом страном. У том смислу, спортска рекреација била би истовремено и спорт у оним случајевима када се лице добровољно бави физичким вежбањем ради унапређивања здравља или унапређивања сопствених резултата. У свим осталим ситуацијама које Закон о спорту наводи, реч је о игри, а не спорту, без обзира што законодавац спортску рекреацију одређује као „област спорта“. Сходно томе, примећујемо да домаћи Закон о спорту, као и мађарско законодавство, предвиђају екстензивну дефиницију спорта.

5. Закључак

На основу свега реченог, изводимо закључак да је тешко дати дефиницију спорта која би била довољно прецизна, а истовремено и свеобухватна. Ипак, држећи се разлике између спорта и игре, усуђујемо се да спорт дефинишемо као друштвену активност у којој се лице употребом и развијањем сопствених физичких, али и интелектуалних својстава, спонтано или на организован начин надмеће са собом или другим лицима зарад очувања и унапређења сопственог здравља, односно у циљу задовољења својих нематеријалних или материјалних интереса.

На крају, упркос свим дилемама везаним за проблем дефинисања спорта, може се рећи како је за спорт важније оно што он представља, од тога које су његове појмовне границе. Другим речима, срж спорта чине друштвене вредности које стоје иза овог појма. Најопштије речено, оне се огледају у

⁴¹ Видети: чл. 1. ст. 2. Закона о спорту Мађарске из 2004. године, доступно на: <http://www.aikido-szakszovetseg.hu/doc/lawonsport.pdf>, 25. 06. 2018.

⁴² Видети: спортска рекреација (рекреативни спорт, спорт за све, масовни спорт) - чл. 3. ст. 1. тач. 3. Закона о спорту.

користима које се у животу одређеног појединца или у друштвеној заједници јављају као последица обављања спортских активности и делатности, у виду остваривања појединачне и опште друштвене добробити.⁴³

*Zoran Vuković, Ph.D. student
Faculty of Law, University of Kragujevac*

ON IDEA OF SPORT

Summary

The exceptional complexity of the content and social role of sports greatly complicates the efforts to define this social activity through an appropriate definition.

In this respect, in the legal literature it can be distinguished two completely opposing views. According to one of them, the unique definition of sport cannot be completely comprehensive and it has no character of functionality. On the contrary, another viewpoint is characterized by an effort to define sports in a more comprehensive way.

For the purpose of conceptual determination of sport through a unique definition, the author considers the key settings of the aforementioned considerations.

Key words: *conceptual determination of sport; professional sport; amateur sport; entertainment; a game.*

Литература

Amson, C., *Droit du sport – Théorie et pratique*, Vulbert, Paris, 2010.

Bell, B., *Sport Studies*, Learning Matters Ltd, Exeter, 2009.

Вуковић, З., *Друштвена вредност спорта*, Зборник радова: XXI век – век услуга и Услужног права, књ. 9, Крагујевац, 2018.

⁴³ О томе, видети више у: Вуковић, З., *Друштвена вредност спорта*, Зборник радова: XXI век – век услуга и Услужног права, књ. 9, Крагујевац, 2018, стр. 165-172.

Зборник радова „Слобода пружања услуга и правна сигурност”,
Крагујевац, 2019.

- Gans, D., *Biofeedback and Sports Medicine, Biofeedback and Sports Science* (eds. Sandweiss, J. - Wolf. S.), Springer Science+Business Media, LLC, New York, 1985.
- Giulianotti, R., *Introduction, Routledge Handbook of the Sociology of Sport* (ed. Giulianotti, R.), Routledge, London - New York, 2015.
- Guttman, A., *A Whole New Ball Game: An Interpretation of American Sports*, The University of North Carolina Press, 1988.
- Delaney, T., Madigan, M., *The Sociology of Sport: An Introduction*, McFarland & Company, Inc., Publishers, Jefferson, North Carolina, 2015.
- Ђурђевић, Н., *Аутономија спорта – Обавезност спортских правила међународних спортских савеза на националном нивоу*, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, бр. 2/2018.
- Ђурђевић, Н., Мићовић, М., Вуковић, З., *Уговори у спорту*, Крагујевац, 2014.
- Ђурђевић, Н., *Имовинска одговорност организатора спортских приредби и спортских организација* (докторска дисертација - необјављено), Универзитет у Крагујевцу, Правни факултет, 1991.
- James, M., *Sports Law*, Palgrave Law Masters, London, 2017.
- Kurz, D., *Von Sinn des Sports, у: Zukunft des Sports* (redaktion: Heinemann – Becker. H., Frankfurt am Main), 1986.
- Macintosh, D., Bedecki, T., Franks, C.E.S., *Sports and Politics in Canada*, McGill - Queen's University Press, Kingston - Montreal, 1988.
- Мићовић, М., *Lex Sportiva u Fair-play*, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, бр. 4/2011, стр. 756. Такође, видети: Ђурђевић, Н., *Аутономија спорта – Обавезност спортских правила међународних спортских савеза на националном нивоу*, Зборник радова Правног факултета у Сплиту, бр. 2/2018.
- Pijetlovic, K., *EU Sports Law and Breakaway Leagues in Football*, Asser Press – Springer, The Hague, 2015.
- Caillos, R., *Man, Play and Games* (tr. Barash, M.), University of Illinois Press, Urbana – Chicago, 2001.
- Cashmore, E., *Making Sense of Sports*, Routledge, London – New York, 2010.
- Chaker, A. N., *Study on national sports legislation in Europe*, Council Of Europe Publishing, Strasbourg, 1999.
- Шупут, Д., *Законско уређење спорта у европским државама*, Страни правни живот, бр. 3/2009.